

УДК 81'38:[07.449.8:316.772.2]

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-49>

МУЛЬТИМОДАЛЬНІ СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В МАСМЕДІЙНИХ ПОЛІТИЧНИХ КАРИКАТУРАХ: КОРЕЛЯЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ

MULTIMODAL STYLISTIC DEVICES IN MASS MEDIA POLITICAL CARTOONS: THE SYNERGY OF VERBAL AND NONVERBAL COMPONENTS

Федік Ю. М.,

orcid.org/0009-0001-6771-5647

доктор філософії з філології,

*старший викладач кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей
Волинського національного університету імені Лесі Українки;*

викладач

Ківерцівського фахового медичного коледжу Волинської обласної ради

Островська О. О.,

orcid.org/0009-0001-8670-4556

викладач

Ківерцівського фахового медичного коледжу Волинської обласної ради

У роботі висвітлено мультимодальні стилістичні засоби в масмедійних політичних карикатурах, зокрема розглянуто специфіку синергії вербального та невербального складника в процесі творення смислу. Установлено, що масмедійна політична карикатура функціонує як комплексний медіатекст, у якому поєднуються елементи візуальної риторики, мовленнєвого впливу, сатири та символічного кодування інформації. Актуальність проблеми розвідки зумовлена потребою вивчення сучасних масмедійних політичних карикатур, визначення основних типів мультимодальних стилістичних засобів. Здійснено комплексний аналіз ключових механізмів кореляції між вербальним і невербальним компонентами, що забезпечують ефективність сатиричного впливу на аудиторію.

У роботі застосовано методи дискурсивного, семіотичного та стилістичного аналізу, проаналізовано характер поєднання знакових систем і способи їх інтерпретації в сучасному медіадискурсі. Установлено, що мультимодальність масмедійної політичної карикатури ґрунтується на взаємодоповненні та взаємопідсиленні різних семіотичних ресурсів, серед яких ключову роль відіграють графічні засоби, колірні акценти, шрифтові маркери, метафоричні образи, а також вербальні елементи – заголовки, підписи, мовленнєві репліки, англійські запозичення та інтертекстуальні натяки. Обґрунтовано, що саме кореляція вербального й невербального створює ефект посиленої сатиричності, сприяє формуванню критичного мислення реципієнта та підсилює ідеологічне навантаження карикатури.

Окреслено результати дослідження мультимодальних стилістичних засобів у масмедійних політичних карикатурах. Виявлено, що карикатура не лише виконує інформативну та оціночну функції, але й формує специфічний тип медійної комунікації, зорієнтований на швидке кодування та декодування смислів. У розвідці підкреслено актуальність аналізу масмедійних політичних карикатур у контексті сучасних медіапрактик, оскільки вони залишаються ефективним інструментом суспільно-політичного впливу та відображення громадських настроїв. Окреслено вектори аналізу подальших розвідок, які можуть бути використані в медіалінгвістиці, семіотиці та стилістиці мультимодальних текстів.

Ключові слова: мультимодальність, масмедійна політична карикатура, стилістичні засоби, вербальний та невербальний компоненти, політичний дискурс.

The article examines multimodal stylistic devices in mass media political cartoons, focusing on the specific features of the synergy between verbal and visual codes in the meaning-making process. It substantiates the claim that a political cartoon serves as a complex media text, combining elements of visual rhetoric, linguistic influence, satire, and the symbolic encoding of information. The aim of this study is to identify the primary types of multimodal stylistic devices and to determine the mechanisms of synergy between verbal and visual components that contribute to the effectiveness of satirical impact on the audience.

The research employs discourse, semiotic, and stylistic analysis, which made it possible to reveal the nature of interaction between sign systems and the ways they are interpreted in contemporary media discourse. It is emphasized that the multimodality of a political cartoon is based on the complementarity and mutual reinforcement of various semiotic resources, among which the key roles are played by graphic means, colour accents, font markers, metaphorical imagery, as well as verbal elements such as headlines, captions, speech bubbles, English borrowings, and intertextual allusions. It is proven that the synesthesia of verbal and visual codes creates an intensified satirical effect, fosters the development of recipients' critical thinking, and enhances the ideological load of the cartoon.

The results of the study demonstrate that the use of multimodal stylistic devices in political cartoons not only performs informative and evaluative functions but also forms a specific type of media communication aimed at rapid encoding and decoding of meanings. The article highlights the relevance of analyzing political cartoons in the context of modern media practices, as they remain an effective tool of socio-political influence and a reflection of public sentiment. The findings may be applied in further research in media linguistics, semiotics, and the stylistics of multimodal texts, as well as in the training of future specialists in journalism, media communications, and philology.

Key words: multimodality, mass media political cartoon, stylistic devices, verbal and nonverbal components, semiotics, political discourse.

Постановка проблеми. Сучасні масмедійні політичні карикатури є важливим засобом соціальної комунікації, що поєднує вербальні та невербальні елементи для створення сатиричного дискурсу. Завдяки мультимодальним стилістичним засобам карикатура не лише ілюструє політичні процеси, а й активно впливає на суспільну думку [1, с. 180]. Особливе значення має кореляція вербальних та невербальних компонентів, яка визначає змістовне навантаження масмедійної політичної карикатури та її комунікативну ефективність. Актуальність запропонованої розвідки визначає доцільність аналізу вказаних взаємозв'язків у контексті опису політичної риторики, масмедійного впливу та візуальної пропаганди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мультимодальності в масмедійній політичній карикатурі розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячених візуальній риторичі [2], критичному дискурсивному аналізу [3] та візуальній метафорі [4]. Дослідники відзначають роль масмедійної політичної карикатури у формуванні ідеологічних уявлень та її здатність спрощувати складні політичні питання через гумор та гіперболізацію. Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених карикатурам, відкритим залишається питання про кореляцію вербального та невербального складника, їх комунікативну функцію та стилістичні особливості мультимодальних масмедійних політичних карикатур, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета статті – визначення основних мультимодальних стилістичних засобів у масмедійних політичних карикатурах та аналіз синергії вербальних та невербальних компонентів у їхній структурі. Тому об'єктом дослідження виступають масмедійні політичні карикатури як засіб мультимодальної комунікації, а предметом – кореляція вербальних та невербальних елементів масмедійних політичних карикатур, їхні стилістичні засоби та комунікативна функція.

Матеріалом дослідження слугують 10 масмедійних політичних карикатур, що стосуються президентських виборів у США 2024 року.

Виклад основного матеріалу. Карикатура є художньо-графічним жанром, що базується на перебільшенні та спотворенні характерних рис зображуваних об'єктів з метою їхньої сатиричної або гумористичної інтерпретації. Вона має глибоке історичне коріння, оскільки ще з давніх часів використовувалася як засіб критики, висміювання влади та соціальних явищ. Масмедійні політичні карикатури виділяються особливою спрямованістю – вони відображають політичні

процеси, висміюють політичних діячів та явища, впливаючи на громадську думку [5, с. 15–19; 6, с. 184–194].

Масмедійні політичні карикатури, присвячені останнім президентським виборам у США, демонструють єдину стилістичну тенденцію: використання мультимодальних засобів для критичного осмислення політичного процесу. Аналіз карикатур виявив спільні мотиви, що структурно класифікують їх за сатиричними методами впливу, вербальними та невербальними компонентами. Основні мультимодальні стилістичні засоби, простежені в масмедійних політичних карикатурах, включають гру слів, гіперболізацію фізичних рис політиків, використання національної символіки, опозицію персонажів та візуальну метафору.

Карикатури можна розділити на декілька категорій за ключовими прийомами. Перша група включає карикатури, що використовують семантичну гру зі слоганами («Make America Think Again», зміна «America» на «Me» тощо), підкреслюючи відмінність між ідеологіями кандидатів та критикуючи популізм. Друга група акцентує увагу на динамічних протистояннях персонажів (змагання, боротьба, взаємодія через діалог), демонструючи боротьбу між Трампом, Байденом та Гарріс. Третя група спирається на гіперболізовану візуальну метафору, відображаючи політичну реальність у перебільшеній або символічній формі (Трамп, що стоїть на руйнах «America», Гарріс як боксерка). Розглянемо карикатури детальніше.

Карикатура на рис. 1 контрастує демократію та трампізм через текстові та графічні елементи. Вербальний компонент представлений словами «PARTY PLATFORMS», «DEMOCRACY» та «TRUMPISM», що задають тематику. «DEMOCRACY» розміщене на міцній платформі, що символізує стабільність, тоді як «TRUMPISM» асоціюється із шибеницею, натякаючи на радикалізм. Слон у кепці «MAGA» уособлює Республіканську партію та її зв'язок із трампізмом. Взаємодія тексту й зображення формує опозицію: демократія як процес будівництва протиставляється небезпечній риториці трампізму.

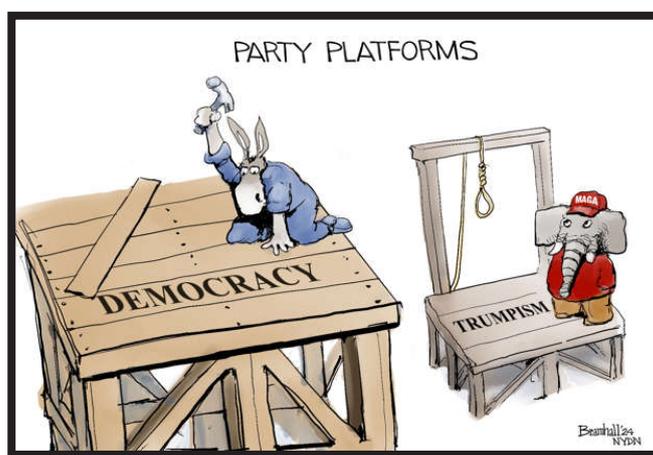

Рис. 1. PARTY PLATFORMS [7]

Невербальні засоби підсилюють цей контраст. Осел активно будує платформу, що уособлює зміцнення демократичних інституцій. Шибениця на платформі «TRUMPISM» викликає асоціації з насильством та радикалізацією. Статичність слона натякає на пасивність республіканців у цих процесах. Візуальний контраст між динамікою демократії та небезпекою трампізму підкреслює сатиричний характер карикатури.

Вербальний компонент масмедійної політичної карикатури (рис. 2) містить два ключові елементи: «WHAT DO YOU GET THE GUY WHO HAS EVERYTHING?» та «ABOVE THE LAW». Перше – риторичне питання, що натякає на всевладдя Трампа, а друге підкреслює його праг-

нення бути вище закону. Разом вони створюють сатиричний контраст між уявною монархічною владою Трампа та принципами демократії.

Символічні зображення підкріплюють цей зміст через невербальний компонент. Так, Трамп зображений як пасивний монарх із самовдоволеним виразом обличчя, тоді як слон у кепці «MAGA» урочисто надягає йому корону, символізуючи підтримку партії. Масмедійна політична карикатура підкреслює культ особистості та готовність Республіканської партії сприяти авторитарним тенденціям.

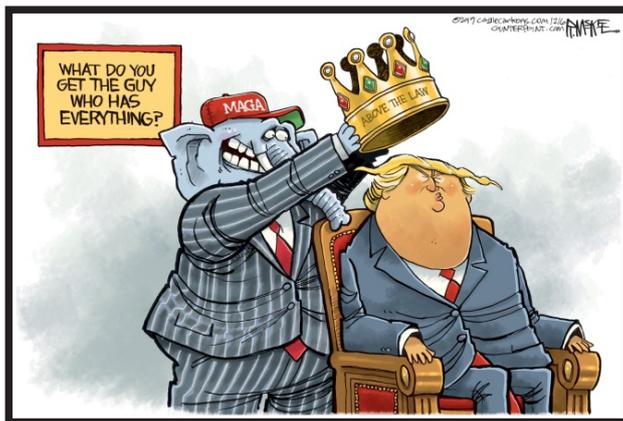

Рис. 2. Above the Law [8]

Масмедійна політична карикатура (рис. 3) ілюструє взаємодію вербального та невербального компонентів, висвітлюючи трансформацію політичних цінностей під впливом Трампа. Вербальний елемент акцентований на зміні слова «AMERICA», де зруйновані колони розпадаються на фрагменти із написами «MEDIA», «MINORITIES», «IMMIGRANTS», «RULE OF LAW», «DEMOCRATS», натякаючи на руйнування демократичних принципів. Центральну частину слова збережено у вигляді «ME», що символізує особистісний культ і пріоритет власних інтересів над суспільними.

Рис. 3. Anatomy of a Rout [9]

Невербальний елемент підкреслює цей меседж через архітектурні метафори: уламки колон символізують колапс демократичних структур, натомість єдина вціліла платформа з Трампом

відображає концентрацію влади. Його поза з піднятими руками відтворює образи авторитарних лідерів, а фонова динаміка руйнування підсилює драматичний ефект. Карикатура критикує політичний курс, що підміняє суспільні інтереси особистим домінуванням.

Масмедійна політична карикатура (рис. 4) використовує вербальні та невербальні засоби для сатиричної критики політики Трампа. Вербальний компонент будується на зміненому гаслі «MAKE AMERICA GREAT AGAIN», де «AMERICA» замінене на «RICH», натякаючи на зосередженість Трампа на матеріальному збагаченні. Напис «ME FIRST» на кепці підкреслює егоцентризм. Така гра слів підважує оригінальне значення передвиборчого слогана та змушує реципієнта критично осмислювати політичний меседж.

Рис. 4. Make me and America rich again [10]

Невербальні елементи підсилюють сатиру, створюючи образ занепаду. Трамп у розпатланому костюмі та порваному взутті символізує втрату контролю. Недоїдки, порожні пляшки та банка газованого напою «PLC» можуть натякати на корпоративний вплив. Фон із облупленими стінами підкреслює руйнування, що асоціюється з його політичним курсом. Взаємодія тексту та зображення створює сатиричний портрет лідера, чії дії суперечать його власним обіцянкам.

Масмедійна політична карикатура (рис. 5) – це сатиричне зображення політичного протистояння між Камалою Гарріс та Дональдом Трампом. Вербальний компонент представлений контрастними репліками: впевнене «COME ON, DONNIE! DO ONE MORE DEBATE WITH ME! JUST ONE!» від Гарріс і панічне «NOOO! WE'RE NOT GOING BACK! WE'RE NOT GOING BACK!» від Трампа. Використання великих літер та повторень підкреслює його емоційну нестабільність, водночас Гарріс виглядає розважливою та впевненою, що створює сатиричний ефект.

Невербальний компонент підсилює комічний підтекст. Гарріс, усміхаючись, тягне Трампа за ноги, тоді як він відчайдушно вчепився в землю, намагаючись уникнути повернення. Його вираз обличчя гротескно перебільшений, що натякає на страх перед подальшими політичними випробуваннями. Сліди від його тіла на землі додають динаміки, підкреслюючи зміну влади. Взаємодія вербальних та невербальних елементів створює сатиричний коментар про небажання Трампа визнавати свою поразку.

Масмедійна політична карикатура (рис. 6) застосовує синергію вербального та невербального для сатиричного зображення політичної ситуації в США. Вербальний елемент містить дві ключові фрази: «WELL, OBVIOUSLY, THE PEOPLE HAVE GIVEN US A CLEAR MANDATE TO ... UM ... GOVERN.» та «Shouldering the burden». Нерішучий тон із паузами підкреслює сумнів у здатності Республіканської партії керувати, тоді як гра слів у надписі іронічно зображує Трампа як фігуру, що змушена «нести» партію на собі.

Рис. 5. Bonus Editorial Cartoon for Sept. 16, 2024 [11]

Невербальний елемент розкриває цю ідею через розташування персонажів. Трамп, зображений байдужим, не виявляє ентузіазму, а маленький, невпевнений слон на його плечі символізує партію, позбавлену чіткої стратегії. Його жест і вираз обличчя підкреслюють сум'яття. Обмежена кольорова гама та гротескність посилюють ефект сатири, демонструючи розрив між риторикою республіканців та їхньою реальною ефективністю.

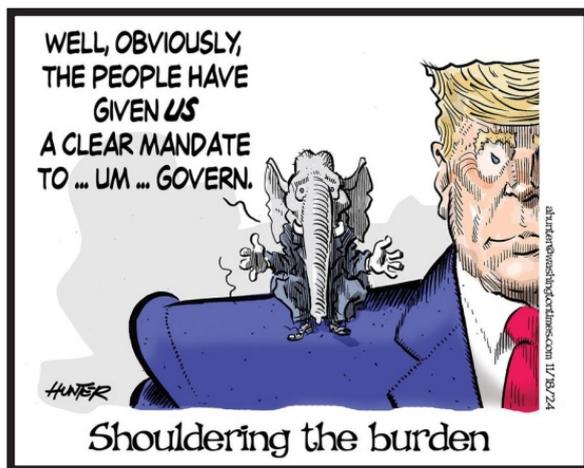

Рис. 6. Shouldering the burden [12]

Масмедійна політична карикатура (рис. 7) побудована на грі слів і сатиричному діалозі між Дональдом Трампом і Камалою Гарріс, що формує її вербально-невербальний компонент. Репліка Трампа «You can say КАМАНЛА... КАМАЛАН... КАМЕНЛАН... I COULDN'T CARE LESS IF I MISPRONOUNCE HER NAME» демонструє навмисну недбалість щодо правильної вимови імені Гарріс, що відсилає до реальних випадків, коли він та його прихильники використовували неправильну вимову її імені, применшуючи її значущість. У відповідь Гарріс із усмішкою відповідає: «WELL, I KNOW HOW TO PRONOUNCE YOUR NAME, DONOLD», навмисно виділяючи «OLD», що натякає на вік Трампа та виконує функцію саркастичної репліки. У такий спосіб, гра слів стає ключовим вербальним засобом у карикатурі, втілюючи політичне протистояння через лінгвістичну сатиру.

Невербальний елемент підсилює комічний ефект масмедійної політичної карикатури. Вираз обличчя Трампа передає його розгубленість і легке обурення, що контрастує з впевненим та іронічним виразом Гарріс. Її поза з піднятим пальцем вказує на впевненість у собі та перевагу

в діалозі. Контраст між темними і світлими тонами персонажів, мінімальний фон і сфокусованість на міміці персонажів підкреслюють сатиричну спрямованість карикатури. Взаємодія вербального та невербального компонента створює політичну критику, яка висміює спроби применшити значущість Гарріс, водночас натякаючи на вік і традиціоналізм Трампа.

Рис. 7. Trump can't quit his juvenile attacks [13]

Масмедійна політична карикатура (рис. 8) використовує текстову гру для створення політичного меседжу. Вербальний компонент представлений фразою «MAKE AMERICA THINK AGAIN», яка є модифікацією слогану Трампа «MAKE AMERICA GREAT AGAIN». Заміна слова «GREAT» на «THINK» натякає на необхідність критичного мислення серед виборців і підкреслює політичну позицію авторів карикатури. Це гасло контекстуалізує сцену, у якій Камала Гарріс та інші політики, включаючи Волза, зображені як носії цієї ідеї, тоді як Трамп постає у фоні, віддаленим і ніби непотрібним у новій політичній реальності. Таблички «HARRIS» і «WALZ» підкреслюють акцент на зміну лідерства, а також символізують підтримку нової політичної генерації.

Графічні елементи підсилюють сатиричний ефект. Гарріс і Волз розташовані в центрі зображення, обличчя яких освітлені, вони виглядають впевнено та енергійно, що контрастує з маленькою фігурою Трампа, який з'являється у куті, розгубленою та відірваною від головної сцени. Вирази їхніх обличчя та мова тіла (відкрита жестикуляція Гарріс) підкреслюють їхню політичну впевненість, тоді як поза Трампа передає відстороненість та непотрібність. Використання синіх тонів у тлі асоціюється з Демократичною партією та відчуттям політичної зміни. Взаємодія тексту та зображення формує чітке уявлення про зміну епохи, де демократія сприймається як повернення до розсудливості та інтелектуального дискурсу.

Серед десяти проаналізованих масмедійних політичних карикатур дві (рис. 9, 10) не містили вербального компоненту, спираючись виключно на невербальні засоби для передачі політичного змісту. Відсутність тексту компенсовано символічними деталями, мовою тіла персонажів та композицією. Використання патріотичної символіки, стилізації костюмів під прапор США, перебільшених жестів і гротескних рис дозволяє реципієнтам інтуїтивно зчитувати меседж без потреби в поясненнях. Такий підхід у масмедійній політичній карикатурі підсилює універсальність зображення, роблячи його доступним для ширшої аудиторії, незалежно від мови чи культурного контексту. Це свідчить про те, що масмедійна політична карикатура може ефективно функціонувати і без вербальних елементів, використовуючи виключно невербальні засоби впливу.

Рис. 8. Kamala Harris and Tim Walz [14]

Масмедійна політична карикатура (див. рис. 9) створює сатиричний контраст між Камалою Гарріс і Дональдом Трампом через гіперболізовану стилізацію та символіку. Відсутність тексту компенсовано невербальними компонентами, головним із яких є патріотична символіка у вбранні персонажів. Гарріс зображена у вигляді боксерки, її рішуча поза, рукавички з написом «USA» та широка усмішка символізують силу та готовність до боротьби. Натомість Трамп у костюмі Дядька Сема виглядає нерішучим: його схрещені руки, невдоволений вираз обличчя та зброя на поясі натякають на агресивну риторику та спробу самозахисту. Контраст їхньої мови тіла підкреслює активну позицію Гарріс і невпевненість Трампа, що посилює сатиричний ефект карикатури.

Рис. 9. Donald Trump vs. Kamala Harris [15]

Масмедійна політична карикатура (див. рис. 10) використовує метафору змагання як невербальний компонент для відображення динаміки американської політичної сцени. Відсутність текстових елементів компенсовано символікою та позиціонуванням персонажів. Фон у вигляді прапора США слугує візуальною сценою для боротьби за владу. Камала Гарріс представлена в ролі бігунки, яка впевнено виривається вперед, що натякає на її амбіції та потенційну роль як наступного демократичного лідера. Її усмішка та динамічна поза передають енергію та оптимізм.

Трамп зображений у виразно гротескному стилі, з перебільшеними рисами обличчя та характерною краваткою, що майорить у русі. Його поза передає прагнення наздогнати Гарріс, але жестикуляція вказує на роздратування або агресивність. Натомість Байден представлений

як виснажений політик, що повільно йде за межі сцени, що символізує його відхід з активної політичної боротьби. Похилена постава та втомлений вираз обличчя підкреслюють неминучий політичний перехід. Взаємодія персонажів, зображених у динаміці змагання, передає іронічне уявлення про зміну політичних сил у США.

Рис. 10. Here's why Kamala Harris can beat Donald Trump [16]

Висновки. Загалом, масмедійні політичні карикатури відображають дві основні тенденції: сатиричну критику Трампа як політика, що підриває демократичні цінності, та підкреслення активної ролі Гарріс і Байдена як альтернативи, що уособлює прогресивний порядок денний. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів у більшості мультимодальних карикатур спрямована на створення комічного ефекту, який не лише висміює політичні фігури, а й формує суспільне сприйняття передвиборчої боротьби. Отже, масмедійна політична карикатура в контексті президентських виборів США є потужним інструментом політичної комунікації, що візуально формує уявлення про лідерів, їхні ідеї та майбутнє країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сніговська О. В., Малахиті А. В. Політична карикатура як вид креолізованого тексту в контексті кризи українсько-російських відносин (на матеріалі грецької преси). *Міжнародні та політичні дослідження*. 2022. № 35. С. 179–202. <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2022.35.259387>
2. Kress G., Van Leeuwen T. *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). *Routledge*. 2006. 312 p.
3. Fairclough N. *Critical discourse analysis: The critical study of language* (2nd ed.). *Routledge*. 2013. 608 p.
4. Forceville Ch. *Pictorial metaphor in advertising*. *Routledge*. 1996. 248 p.
5. Андрусишин В. Й. Політичні карикатури і анекдоти як феномен сучасної політичної культури в Україні. *Sciences of Europe*. 2023. № 110. С. 15–19.
6. Мороз П. В., Мороз І. В. Використання політичної карикатури кінця XIX – початку XX ст. на уроках історії як засіб формування медіаграмотності учнів. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 184–194. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-184-194>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Light Wave. URL: <https://lightwavereports.com/the-latest-editorial-cartoons-from-the-tribune-content-agency-82224> (дата звернення: 16.10.2025).
2. The Orange County REGISTER. URL: <https://www.oregister.com/2019/12/19/above-the-law-political-cartoons/> (дата звернення: 16.10.2025).
3. LAProgressive. URL: <https://www.laprogressive.com/election-and-campaigns/anatomy-of-a-rout> (дата звернення: 16.10.2025).
4. ToonPool. URL: https://www.toonpool.com/cartoons/Make%20me%20and%20America%20rich%20again_440855 (дата звернення: 16.10.2025).

5. West Central Tribune. URL: <https://www.wctrib.com/opinion/cartoons/bonus-editorial-cartoon-for-sept-16-2024> (дата звернення: 16.10.2025).

6. The Washington Times. URL: <https://www.washingtontimes.com/cartoons/congress-action/shouldering-burden> (дата звернення: 16.10.2025).

7. The Baltimore Sun. URL: <https://www.baltimoresun.com/2024/08/07/trump-cant-quit-his-juvenile-attacks> (дата звернення: 16.10.2025).

8. Chapatte globecartoon. URL: <https://www.chapatte.com/en/us-presidential-election> (дата звернення: 16.10.2025).

9. KLEINE ZEITUNG. URL: <https://www.kleinezeitung.at/politik/aussenpolitik/18989158/donald-trump-vs-kamala-harris-die-beiden-kandidaten-im-grossen-portrait> (дата звернення: 16.10.2025).

10. South China Morning Post. URL: <https://www.scmp.com/opinion/world-opinion/article/3271554/heres-why-kamala-harris-can-beat-donald-trump> (дата звернення: 16.10.2025).

Дата надходження статті: 01.12.2025

Дата прийняття статті: 26.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025